

Голові спеціалізованої вченої ради
ДФ 35.051.137
Львівського національного університету
імені Івана Франка
доктору юридичних наук, професору
Микієвичу Михайлу Миколайовичу

РЕЦЕНЗІЯ

**кандидата юридичних наук, доцента кафедри міжнародного права
Львівського національного університету імені Івана Франка
Кузьми Вікторії Юрївни**

на дисертацію

ШЕРЕДЬКО ОЛЬГИ МИКОЛАЇВНИ

**«Внесок Герша Лаутерпахта у розвиток концепції прав людини у
міжнародному публічному праві», поданої на здобуття ступеня доктора
філософії в галузі знань 29 «Міжнародні відносини» за спеціальністю
293 «Міжнародне право»**

Доктрина завжди була та залишається рушійною силою у розвитку міжнародного права, яке завдяки науковцям, юристам-міжнародникам, стало прогресивною реакцією на зміни у міжнародному співтоваристві, зокрема після Першої та Другої світових воєн.

Серед усіх видатних постатей міжнародного права варто виділити Герша Лаутерпахта, який розпочав своє навчання у Львівському університеті (сьогодні це Львівський національний університет імені Івана Франка) та став всесвітньо відомим теоретиком та практиком міжнародного права, був членом Комісії міжнародного права ООН та суддею Міжнародного суду ООН. Наукові погляди Г. Лаутерпахта охоплюють низку галузей міжнародного права, проте велику увагу цей вчений приділив саме міжнародному праву прав людини.

Захист прав людини в результаті багаторічної праці є об'єктом численних міжнародних договорів. Основним документом у цій сфері вважається Загальна декларація прав людини 1948 р., проголошення якої знаменувало новий етап становлення прав людини у міжнародному праві, якому слідує численні регіональні та універсальні міжнародно-правові акти у сфері прав людини.

Саме Г. Лаутерпахт був одним із тих науковців, які наголошували на прийнятті такого документу задля проголошення прав людини на міжнародному

рівні. Зокрема, найвагомішою його пропозицією був проект під назвою «Міжнародний білль прав людини», запропонований вченим у 1945 р. у його однойменній монографії.

Актуальність проведеного дисертаційного дослідження, обраного Шередько О. М. зумовлена тим, що проект міжнародного документа Г. Лаутерпахта неодноразово порівнюють із Загальною декларацією прав людини 1948 р. та наголошують на його внеску у розвиток міжнародного права прав людини. Разом з тим, наукові погляди Г. Лаутерпахта у сфері прав людини не були комплексно досліджені та висвітлені, ні в українській, ні і у зарубіжній науці міжнародного права.

Рецензована робота складається із вступу, трьох розділів та висновків до кожного розділу, кожен із розділів містить по три підрозділи, загальних висновків, а також списку використаних джерел та додатків.

Дисертантом було використано такі методи: історичний, метод дедукції та індукції, спеціально-юридичний, нормативно-догматичний, метод міжнародно-правового аналізу та синтезу, що дало змогу комплексно проаналізувати та встановити зв'язок між ідеями, що запропонував Г. Лаутерпахт та їх закріпленням у міжнародному праві.

У науковій роботі комплексно висвітлено погляди Г. Лаутерпахта щодо важливості природного права у контексті визнання прав людини. Детально обґрунтовано пропозицію Г. Лаутерпахта щодо прийняття міжнародного договору у сфері прав людини під назвою «Міжнародний білль прав людини», проведено порівняльний аналіз із документами та договорами які є частиною сучасного міжнародного права прав людини, та встановлено закріплення цих прав та свобод у міжнародно-правових актах. Було уточнено пропозиції Г. Лаутерпахта щодо встановлення міжнародного механізму забезпечення прав людини. Також автором зосереджено увагу на тих ідеях Г. Лаутерпахта, які б реально могли бути використані для притягнення до відповідальності Російську Федерацію за грубі порушення прав людини починаючи з 2014 р. та після її повномасштабного вторгнення в Україну.

Результати проведеного наукового дослідження характеризуються науковою новизною, зокрема Шередько О. М. було вперше доведено, що теорія природного права (юснатуралізм) слугувала основою розвитку Г. Лаутерпахтом власної концепції фундаментальних (невід'ємних) прав людини. Окрім того, у роботі визначено підхід Г. Лаутерпахта щодо визнання міжнародної правосуб'єктності індивіда саме у питання міжнародного визнання прав людини.

У науковій роботі опрацьовано досить велику кількість джерел, яка становить 265 найменувань (з них 190 іноземних джерел) та свідчить про необхідний обсяг опрацьованих матеріалів, крім того, результати дослідження знайшли відображення у п'яти статтях та п'яти тезах доповідей на наукових конференціях.

Дисертаційна робота є результатом власних досліджень Шередько О. М., а використання ідей, текстів інших авторів містять відповідні посилання на джерела, що свідчить про відсутність порушень академічної доброчесності.

Результати даного дисертаційного дослідження можуть бути використані у науково-дослідній роботі, науково-освітній роботі та зовнішньополітичній галузі, що свідчить про практичний внесок наукової роботи.

Однак варто відзначити, що у науковому дослідженні присутні окремі дискусійні і спірні положення, а саме:

1) На стор. 6 у Ключових словах в «Анотації» подано «міжнародна індивідуальна кримінальна відповідальність», однак по тексту дисертації автор більше користується терміном «індивідуальна міжнародна кримінальна відповідальність», відповідно потребує уточнення та уніфікація вживання термінології з міжнародного права.

2) Авторці варто було б зробити такий структурний елемент дисертації як перелік умовних позначень. Скорочення назви документа робиться при першій його згадці, а далі по тексту вживається вже скорочений варіант, однак у роботі скорочення «Загальна декларація прав людини 1948 р.» - (далі – ЗДПЛ) зроблено, аж на стор. 72. Така ж ситуація простежується на стор. 112, «Міжнародний білль прав людини 1945 р.» - (далі Білль–1945 р.) та «Міжнародний білль прав людини 1950 р.» (далі Білль–1950 р.). Окрім того, починаючи зі стор. 19 по тексту трапляється «Білль» без розшифрування. Відповідно, залишається не зрозуміло, який з цих документів мається на увазі чи мова йде про три різні документи.

3) По тексту дисертаційної роботи вживається Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. та Європейська конвенція з прав людини. Це, по суті, один і той же міжнародно-правовий акт, але правильно посилатись на офіційну назву, а саме Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р.

4) Авторка на стор. 125-128 відзначає, що Європейський механізм захисту прав людини є найбільш подібним до того, який був запропонований Г. Лаутерпахтом. Крім того, у дослідженні відзначено, що Г. Лаутерпахт безпосередньо давав пропозиції зі створення Європейського механізму захисту

прав людини. Але при цьому варто розуміти, що Європейський механізм захисту прав людини включає не тільки Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. і Європейський суд з прав людини, а і інші механізми європейських організацій, а саме ЄС, ОБСЄ та інші моніторингові інституції Ради Європи.

Враховуючи усе вищезазначене, вважаємо, що дисертаційна робота Шередько О. М. на тему «Внесок Герша Лаутерпахта у розвиток концепції прав людини у міжнародному публічному праві», подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 293 «Міжнародне право», відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (із змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України від 21.03.2022 року № 341 та від 19.05.2023 року № 502), та Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 року № 40, а її автор – Шередько Ольга Миколаївна – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 29 «Міжнародні відносини» за спеціальністю 293 «Міжнародне право».

РЕЦЕНЗЕНТ:

кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного права Львівського національного університету імені Івана Франка

Вікторія КУЗЬМА

Підпис к.ю.н. Вікторії КУЗЬМИ засвідчую.

Вчений секретар
Львівського національного
університету імені Івана Франка,
доцент

Ольга ГРАБОВЕЦЬКА